

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum aliquid possit scire se habere charitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

QV AEST. XI DE MENTE, ART. X.

Factum intelligendi exanimis, in quo agit ea, quae sunt intelligenti principia, cognoscuntur, & ideo dicitur, quod artes per sui presentiam cognoscuntur. Tertius modus est eorum, quae pertinent ad partem affectuum, quorum ratio cognoscendi non est in intellectu, sed in affectu, & ideo non per sui presentiam, quae in affectu, sed per eius notitiam, vel rationem, quae est in intellectu, cognoscuntur, sicut per immediatum principium: quis est habitus affectus partis per sui presentiam, sicut quoddam remotum principium cognitionis, inquit eliciunt actus, in quibus intellectus eos cognoscit, ut sic etiam possit dici quodammodo, quod per sui presentiam cognoscuntur.

AD SECUNDUM dicendum, quod species illa per quam iustitia cognoscitur, non est aliud, quia ratio ipsa iustitia, per cuius priuationem iustitia cognoscitur: haec autem species, vel ratio non est aliquid a iustitia abstractum, sed id, quod est complementum esse ipsum ut specifica differentia.

AD TERTIUM dicendum, quod intelligere, propter quodquidem, non est intellectus, sed acte per intellectum: sicut nec caliditatem est calor, sed ignis per calorem: nec ictus duas partes. Intellectus & affectus sunt cogitationes in anima, ut situ alter distingueantur, sicut visus & auditus, qui sunt actus organorum, & ideo illud quod est in affectu, est etiam praesens animi intelligenti. Unde anima per intellectum non solum reddit ad cognoscendum actuum intellectus, sed etiam actuum affectus, sicut etiam per affectum reddit ad appetendum & diligendum non solum actu affectus, sed etiam actuum intellectus.

AD QUARTVM dicendum, quod distinctio qua pertinet ad cognitionis perfectionem, non est distinctio qua distinguuntur quod intelligitur & quod intelligitur, quia sic diuina cognitione qua se cognoscit, est imperfectissima: sed est distinctio quia id, quod cognoscitur, distinguuntur ab omnibus aliis.

AD QUINTVM dicendum, quod a non habentibus habitus mentis habitus ipsi cognoscuntur, non quidem illa cognitione, qua percipiuntur sibi infelices: sed qua cognoscuntur quid sunt, vel qua percipiuntur alii infelices, quod non est per presentiam: sed alio modo, ut dictum est.

AD SEXTVM dicendum, quod oculus roris protanto de lippus esse respectu intelligibilium creatorum, quia nihil intelligit actu nisi accipiendo a sensibus, quibus intelligibilia sunt excellentiora. & ideo deficit inveniatur ad intelligibilia cognoscenda. Tamen ea, quae sunt in ratione nihil prohibet, quin immediate inclinetur per essentiam suam ad actus in quibus per essentiam intelliguntur, ut dictum est.

AD SEPTIMVM dicendum, quod quantum Deus sit magis praesens menti nostra quam habitus, tamen ex obiectis qua naturaliter cognoscimus, non ita perfecte essentiam dum videre possumus, sicut essentiam habitum, quia habitus sunt proportionati ipsi obiectis & actibus, & sunt proxima eorum principia, quod deo dici non potest.

AD OCTAVUM dicendum, quod quis praesens habitus in mente non faciat ea actualiter cognoscere ipsum habitum, facit in eam actu perfectam per habitum, quo actus eliciatur, unde habitus cognoscatur.

A R T I C U L V S X.

Verum aliquis possit scire se habere charitatem. **D**ECIMO queritur, virum aliquis possit scire se habere charitatem. & ut quod sic quod n. per essentiam viri, certissime percipitur: sed charitas per essentiam videatur ab habente eam. ut August. dicit ergo &c.

¶ 2 Prat. Charitas in actibus suis principie delectationem causat sed habitus virtutum moralium percepitur per declaraciones quas in actibus virtutum causantur patet per Philo. in 2. Eth. ergo &c. **¶ 3** Prat. Ang. 3. de Trin. dicit, magis quis non habet charitatem quam dicit, quam fratrem quem diligenter frater quem dicit, certissime nouit. ergo &c. **¶ 4** Prat. Vehementer est in clinatio charitatis quae cuiuslibet alterius virtutis: sed alias virtutes aliquas sicut sibi inesse certitudinaliter ex hoc quod inclinatur in actus ipsarum, habent enim habitum iustitiae difficulter est agere iniusta, facere vero iustitiae difficulter in 3. Ethic. & hanc facilitatem quilibet in se percipere potest ergo &c.

¶ 5 Prat. Phil. dicit in 2. Postero, quod impossibile est nos habere nobilissimos habitus & nos latentes charitatem est nobilissimus habitus. ergo incognitus est dicere: quod habens charitatem neciat se habere ea.

¶ 6 Prat. Gratia est lux spiritualis, sed ab initio perfunditur, certissime hoc ipsum percipitur, ergo ab habitibus gratiam certissime sentit, quod gratiam habent, & similiter dicenda est de charitate.

¶ 7 Prat. Vnctio docet de omnibus necessariis ad salutem: sed habere charitatem est necessarium ad salutem. ergo habens charitatem seit se habere ea.

¶ 8 Prat. Secundum August. in 1. de Trin. nullus potest ignorare diligere: sed aliquis diligit in se charitatem. ergo &c.

¶ 9 Prat. Phil dicit in 2. Eth. quod virtus est center omniante: sed aliquis habens artem seit se habere eam. ergo & quando habet virtutem, sic quando habet charitatem, quae est maxima virtutum.

Sed contra. Eccl. 9. Nemo seit virtutem dignissimam odio vel amorem: sed ille, qui habet charitatem, est dignus amorem diuino. Prover. 8. Ego diligenter diligo. ergo &c.

¶ 10 Prat. Nullus potest certitudinaliter sentire quando Deus ueniat ad habitandum in eo. lob. 9. ueniret ad me, non uidebo eum: sed per charitatem Deus inhabitat hominem. 10. 4. Qui maneat in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. ergo &c.

RESPON. Dicendum, quod aliquis habens charitatem potest ex aliquibus probabilibus signis concrere se charitatem habere: ut pote cetera ad spiritu opera paratum viderit, & mala efficaciter detrahant & per alia quae charitas in homine facit: sed certitudinaliter nullus potest scire se charitatem habere nisi ei diuinus reueletur. Cuius ratio est, quia fieri ex predicta questione apparet, cognitione, quae quis cognoscit aliquem habitum se habere, praesupponit cognitionem, quae cognoscit de habitu illo quod est: quid autem est aliquis habitus, sciri non potest nisi de eo sumatur iudicium per id ad quod habitus ille ordinatur, quod est habitus illius mensuratur ad hoc autem ad quod charitas ordinatur, est incomprehensibile, quia eius obiectum & finis est Deus, summa bonitas, cui charitas nos coniungit, unde non potest aliquis scire ex actu dilectionis quem in seipso percipit, an ad hoc pertinat ut Deo uiuat homo do, sicut ad charitatem rationem requiritur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod charitas est essentia viri, inquantum ipsa per essentiam suam est principium actus dilectionis, in quo virum cognoscit: & sic est per effectum suum est cognitionis principium, licet remonstratio non tamen operetur quod certitudinaliter percepitur, quia actus ille dilectionis, quem in nobis percipimus, est id, de quo est perceptibile, non est finis ceteris.

cens signum charitatis, propter similitudinem naturalis dilectionis ad grauitam.

AD SECUNDVM dicēdū, q̄ delectatio illa q̄ in actu relinquī ex charitate, pōt etiā ex habitu aliquo acquisito caufari. & ideo non est sufficiens signum ad charitatem demonstrādam: quia ex communib⁹ signis non percipitur aliquid per certitudinem.

AD TERTIVM dicēdū, q̄ quāvis mēs certissime cognoscat dilectionē, quā diligit frātē inquit cū est dilectio: nō tñ certissime nouit cā esse charitatem.

AD QUARTVM dicēdū, q̄ quis inclinatio qua charitas inclinat ad agendum, lit quoddā principium apprehendendi charitatem, non tñ sufficit ad perfectā perceptionem charitatis. nullus n. potest percipere se aliquem habitum habere, n̄ si feciat illud perfecte ad quod habitus ille ordinatur, per quod de habitu iudicatur, & hoc in charitate sciri non potest.

AD QUINTVM dicēdū, q̄ Phil. loquī de habitibus intellectuā partis, qui cū sint perfecti, non possunt lare habētes, eo quod de pfectōne eorū est certi tūdo, vnde quilibet sc̄it se sc̄ire, cū sc̄ire sit causam rei cognoscere, & qm̄ impossibile est alter se habere: & similiter alijs habēs habitum intellectus principiorū, sc̄it se habitū illum habere: sed charitatis perfectio nō cōsistit in certitudine cognitionis, sed in vehementia affectionis, & ideo nō est simile.

AD SEXTVM dicendum, quod in his q̄ metaphorice dicuntur, non est accipere similitudinē quātum ad oīa: vnde nec gratia luci comparatur quantum ad hoc, quod ita se spirituali viiū ingerat manifeste, sicut lux corporei uisui corporali: sed quantum ad hoc quod gratia est principium spiritualis uitæ, sicut lux cœlestium corporum est quoddam initium corporali vitæ in his inferioribus, ut Dionys. dicit, & etiam quantum ad aliquas alias similitudines.

AD SEPTIMVM dicendi, q̄ quāmū habere charitatem sit necessarium ad salutem, non r̄ sc̄ire se habere charitatē: immo magis expedit nescire coīter, quia per hoc magis sollicitudo & habitualitas conseruat: quod autem dicitur & vñctio docet de omnibus necessariis ad salutē, intelligitur de omnibus, quorum cognitio necessaria est ad salutem.

AD OCTAVVM dicendum, q̄ habere charitatem potest intelligi duplīciter, uno modo, in vi orationis: alio modo, in vi nominis. In vi quidem orationis, sicut cum dī verum est aliquem charitatem habere. In vi autem nominis cum de hoc dicto, charitatem habere, vel per hoc dictum significati aliquid dicimus. Cum autem ad affectum nō pertineat compōnere vel dividere, sed solummodo in ipsa resteret unus cōditiones sunt bonum & malū, cum dī, ego diligo vel uolo me habere charitatem, hoc quod dī me habere charitatem, sumitur in vi cuiusdā nominis, ac si diceretur, uolo hoc quod est me habere charitatē, & hoc nihil p̄hibet esse cognitū. Scio n. quid est me habere charitatem etiam si eam nō habeo, vnde & non habens charitatem, appetit se charitatem habere: non tamen sequitur, quod aliquis sc̄iat se habere charitatem secundum quod hoc in vi orationis sumitur, id est quod habeat charitatem.

AD NONVM dicēdū, q̄ virtus dī est certior omni arte, certitudine inclinationis ad unum: nō aut certitudine cognitionis, virtus. vñ dicit Tullius inclinat ad unū p̄ modū cuiusdā natura: natura aut certius & directius pertinet ad unū finem, quā ars: & per hunc modū dī quod virtus est certior arte, nō ut certius alijs in se percipiat virtutem, quā artem.

A

ARTICVLVS X^o.Vtrum mens in statu via possit uidere Deum
per essentiam.

V NDECIMO queritur, vtrum mens in statu via possit videre Deum per essentiam, & videtur quod sic: quia Num. 12. dicitur de Moyse, ore ad os loquor ei, palam & nō per enigmata videt Deum: sed hoc est videre Deum per essentiam. ergo &c.

¶ 2 Prat. Super illud Exod. 33. non videbit ne homo, & viuet, dicit Gl. Greg. quod quibusdam in hac carne viuentibus, sed inestimabili virtute crescentibus, contemplacionis acumine potest aeterni Dei claritas videri: claritas autem Dei est eius essentia, vt in eadem Glo. dicitur. ergo &c.

¶ 3 Prat. Christus habebat intellectum eiusdem natura, sicut nos habemus: sed status via non impidebat intellectum, quin Deum per essentiam vide-re posset. ergo nec nos.

¶ 4 Prat. Deus in statu via intellegibili visione cognoscit, vnde Rom. 1. inuisibilia Dei &c. sed intellegibili visio est per quam res in seipsis videntur, vt Aug. dicit 12. super Gene. ad literam. ergo &c.

¶ 5 Prat. Philo. dicit in 3. de Anima, quod anima nostra quoddammodo est omnia, quia sensus est quodammodo omnia sensibilia & intellectus omnia intelligibilia: sed maxime intelligibile est diuina essentia. igitur intellectus noster secundum statum via secundum quem Philos loquitur, Deum per essentiam videre potest: sicut & sensus noster potest omnia sensibilia sentire.

¶ 6 Prat. Sicut in Deo est immensa bonitas, ita & immensa veritas: sed diuina bonitas quāmū sit immensa, potest a nobis immediate diligi in statu via. ergo veritas essentiae eius potest immediate in statu via videri.

¶ 7 Prat. Intellectus noster ad hoc factus est, ut Deū videat: si ergo in statu via uideri non potest, hoc non est nisi propter aliquod uelamen. Quod quidē est duplex, culpa, & creatura. Culpa quidem uelamen in statu innocentie non erat, & nunc etiā a sanctis removet 1. Cor. 13. nos autē reuelata facie &c. Creatura uero uelamen, ut uideatur, diuina essentiae uisionem impeditre non potest: quia Deus est interior menti nostrae, quam aliqua creatura ergo in statu via Deum per essentiam uideat mens nostra.

¶ 8 Prat. Omne qđ est ī altero, est in eo p̄ modū recipiēt, sed Deus est ī mēno nostra p̄ essentiā. Cū igit̄ modus mentis nostrae sit intelligibilitas ipsa, vñ p̄ essentia diuina sit in mente ut intelligibilis. ergo &c.

¶ 9 Prat. Cassiodorus dicit claritatē illam inaccessibilē sanitas mentis humanae intelligi: sed mens nostra sanatur per gratiam. ergo ab habente gratiam in statu via uideri potest essentia diuina, quae est inaccessibilis claritas.

¶ 10 Prat. Sicut ens quod de omnibus prædicatur, est primum in communitate, ita ens a quo oīa cau-santur, est primum in causalitate, scilicet Deus: sed ens quod est primum in communitate, est prima cōceptio nostri intellectus in statu via. ergo & ens quod est primum in causalitate, statim per essentiam suam in statu via cognoscere possumus.

¶ 11 Prat. Ad uisionē requiritur uidens & uisum, & int̄ēto: sed hec tria in mēno nostra uenientur respe-ctu eiusētē diuina, ipsa n. mens nostra naturaliter est eiusētē diuina uisua, utpote ad hoc facta essentia ēt diuina adest p̄ficiatler mēno nostra: int̄ēto ēt non deficit, quia qñ cūq; mens nostra ad creaturā con-

Quæst. disp. S. Tho. ZZ 4 uerti.